

J E L E N K Ö R.

84. szám

Pest, szerda october 21^{kéa}

1835.

F o g l a l a t: Magyarország (országgyűlési tudósítás; tornai új követ; nemesítés; érsekujvári iskolák; különféle). Anglia (Nemours és a belga király Angliában; london-taverni és guildhalli új lordmayorok; O'Connell beszéde Paisleben és Greenokben; O'Connell mint szónok a Scottsman leírása szerint). Franciaország (párisi levelező a jelen politikai viszonyokról; Heine nem zsidó; reformateur kérdései, francia kormány aggodalma Spanyolország iránt). Spanyolország (Cortes-összehívás határnapja; las Navas ultimátuma; kir. rendelés, mely által a sept. 3ki visszavonatik; hadi hírek, elegy). Portugália. Elegyhírek. Gabonaár's Pénzkelet.

M A G Y A R O R S Z Á G.

Pozsony oct. 16. A' 12ikén ujra megkezdett országos ülések azóta folyvást naponként tartanak. Fő tárgya a' „T cikkely“, mely 13kán került vitatás alá. Indítványba jött a' cikkely ellen: 1) hogy addig, míg közöltetvén a' kerületi szerkesztés a' törvényhatóságokkal, ezektől iránta szabályos utasítás nem érkezik, a' cikkely országos tanácskozásba ne vésessék; — 's 2) hogy legalább különbség tételvén a' jobbágy teleknek már birtokában levő nemes, és a' közt, ki csak ezután fog jobbágytelket az urbéri I. t. cz. 6 §sza értelmében szerezni, — az első még most bizonyos ideig ment maradjon az adózás-tul. Azonban szótöbbséggel mind a' két indítvány elmellőztetvén, a' cikkelynek fölvétele, ugy a' mint van, elhatároztatott, 's a' 15iki ülésben a' két első §. már el is lön végezve, a' mint itt következnek: Minden nemes, ki az urbéri I. t. cz. 6ik §sza erejével fogva jobbágyföldet használatát szerez, úgy szinte az is, ki már jelenleg jobbágyföldet használ, a' földesuri terheken kívül, következő közterheket tartozik viselni: 1. §. Mindazon fekvő vagyonoknak, mellyek olly természetűek, hogy urbéri törvényszerint a' földesur szabad rendelkezése alá többé nem eshetnek, és nemesek által akár jelenleg használtatnak, akár ezután fognak szereztetni, habár kiváltságos vagy szerződési helyeken legyenek is, használatától a' nemesek is adózni tartoznak. 2. §. Az illy nemesek a' belső telki földek használatától, — épületeiket ide nem értvén, — adót fizetni kötelezetnek. (többi következik). A' fő RR. 13kán és 14kén a' sérelmekkel foglalatoskodtak.

Ő cs. kir. főségeik töpliczi és prágai utjokból f. h. 15ikén érkeztek vissza Bécsbe kívánt egészségben.

Torna tek. RRei f. h. Sikán tartott közgyűlésökben Bérczay József (másod alispán) ur helyébe, ki országgyűlési követségéről önként lemondott 's azt a' megyének ismételt fölszólítására sem vállalá föl tovább folytatni — Jakabfalvy András másod főjegyző urat választották meg egyhangu fölkiáltással új követjökül.

Ő cs. kir. fősége a' magyar kir. udv. kanczelláriához sept. 17k. intézett legfensőbb határozata

által Millenkovich István őrnagyot (az oláh-illyr határon ezrednél), díj elengedés mellett magyar nemességre méltóztatott emelni.

Érsekujvárott f. h. 5ikén vezetett be a' nemzeti iskolákba (ide értvén a' velök összecsatlott és szépen virágzó első diákosztályt is) 's a' Flenger-alapította leánynevelő intézetbe összesen a' 600at túlhaladó tanulótság. Kremlicska János alesperes-plebánus, mint helybeli iskolai igazgató, lelkes magyarsággal szóla szép reményű sarjadékinkhoz a' kötelesség-teljesítésről, mint ide küldelésök czéljának egyedüles eszközeről, 's a' tanítóságot, jeles vendégkoszorúban, a' lélekeknek is kellemes asztalánál megvendéglé. Ugyan is főtiszt. igazgatónk — a' közös könyvtárak czélszerűségét szöven beszédbbe, illyesnek az iskolák részére alapítandását több válogatott könyveinek ajánlásával pendíté meg, mire a' 2ik nemz. osztály tanítója, szépmiveltés-gű földink, Konrad Albert, szinte 400 kötetet meghaladó, velős tartalmu könyvtárát áldozá föl fiatal tehetségéhez képest számosaknak serkentő példaul. Fölállítatni fog e' kised könyvtár egyik szobájában a' város által építetett kisgymnasiumnak.

KÜLÖNFÉLE. Az orosz czár neyét viselő magyar huszár ezred, mint tán sok előtt isméretes lesz, most Csehországban tanyázik, Pardubiczban névszerint, hol az ezred főtisztkara szállásol. Töplitzben a' fejdelmek közelebbi összejövetekor, orosz czár ő fősége szemlét tartani kívánván ezen ezreden, oct. 2ika reggelén Sobochlebennél kiállott az ezred egész díszben fős. tulajdonosa előtt. Ő fősége előbb rendre körülölvaglá az ezred osztályit, 's azután átvevén a' parancsnoki tisztet, ő maga vezérlé 's intézé a' gyakorlatokat és hadforgásokat. Délelőtti 10¹/₂ órakor, midőn ő cs. k. fősége a' mi királyunk is megjelent a' szemle-téren, Miklós czár az ezred szárnyán fogadá ő főségét, 's vele együtt eljáván az ezred sorait, ezután az ezredet csapatonkénti elléptetésre vezérlé ő fősége előtt. Visszatérvén a' gyakorlaterről Töplitzbe, orosz czár ő fősége az ezrednek 1000 darab aranyat 's 25 sz. Anna-rendi keresztet (5ik osztály-

belit) adatott, olly közvitézék 's altisztek közt kiosztatandót, kik ellenség előtt vitézül harcoltanak. — Vas vmegye uj fogházat 's mellé dologházat épített. Ezen uj épület által elérni kívánt egyik főbb czél az, hogy fogságba kerülő olly szerencsétlenek, kiket nem megromlott sziv, hanem az indulat pillanatsnyi hatalma 's elragadása, és a' körülmények mostoha összeütkezése juttat fogsági szomorú állapotra, egészséges és tiszta helyen a' megrögzött gonoszaitól elkülönözve 's munkás élethöz szoktatva őriztethessenek 's így eltántorodtak szomorú következtetésit ugyan érezve de nem végképen testi és erkölcsileg elrontva adassanak vissza a' polgári társaságnak. E' vállalat előmozdítására jövő nov. 24ikén a' megyeház nagy teremében sorsjátékkal összekötött nagy táncz fog tartatni; megelőző estve pedig egy műkedvelő társaság egy választott magyar szindarabot játszani. — Mult iskolai évben a' pesti magy. kir. Egyetemen tanári (doctori) koszorut nyertek: a' hittudományból 4; törvényből 1; orvosiból 43; seborvosiból 2; bölcselkedésből 9. — Szemorvoslási mester lett 3; szülészmester 's sebész-és szülészmester 15; gyógyszerész-mester 42; polgári sebész 67, polg. babáskodó 60; bába 82; földmérő 24. — Ungváron a' közelebb volt Mihálynap v. vásár sikere leginkább kitetszik az árból, mellyen az oda vitt áruk keltek. Jobb fajú dohány mázsája 20 — 24 fr. közönsége 15 — 20 fr.; hamuzsir mázsája 20 fr. közönsége 13 — 15 fr. v. sz. mázsája 175 fr.; ökörbőr párja 25 — 30 fr. volt vtóban. — Halley üstökösét Pestről oct. 13ika estjén lehet először szabadszemmel látni 's azóta, ha tiszta az ég, folyvást. — A' felőle ütött nagy lármából, sokan azt vélték előre, hogy üstökét majd csak amugy markolászni fogják, ollyan nagy lesz; de hisz az egész csillag mindedig csak gyöngye 's aliglátható csekély fény. Ki kétli azonban, hogy pusztá megjelenése is a' rendelt időre, markoláshozható dicsőséget szerze azon theorianak, melly képes vala ezen égi lényvel annyi idő alatt olly bizodalmasan társalkodni 's felőle annyi esalhatatlan bizonyost előre mondani.

Zágrábi tudósítás szerint azon vidéken a' gyakor esözések miatt a' Száva igen k'áradt, 's több helyen nagy kiöntéseket tevén, ez által a' lakosoknak igen sok kárt okozott.

ANGLIA.

Nemours hg. Baurand tábornoktól és Boyer ezredestől kísértetve sept. 29én Londonból Ramsgatebe indult, hová sógora a' belga király, hitvesestől ugyanaz nap megérkezett. Kent hercegné leányával Victoria hercegasszonyal együtt a' nép zajongó tisztelkedési közt fogadá őket. —

Sept. 30án tartatott London Tavernben John La' irson, és David Salamons a' londoni és middlesex-i uj bírók beiktatási lakomája. Az első azt mondotta ez alkalommal, hogy nem is sejté e' magas becsületet, mellyben részesült, mig megválasztatását a' nyilvános lapokban jelentve nem olvasá, 's azért meggyőződöttnek érezheti magát, hogy a' bírói hivatalt egyedül becsületességének köszönheti. Salomons ur is megköszöné a' neki jutott tiszteletet, mondván, mi nagy öröme szolgál épen olly időben jutni e' hivatalra, mellyben mint b'ihető, az azzal összeszekőtött kínos kötelesség (főbenjáró bíróság) gyakorlása mindig ritkább lesz, minthogy a' főbenjáró törvények enyhítése 's az oktatás terjedése, az erkölcsiség javulása következtetésében a' kivégeztetések is folyvást ritkábbak; mint a' két utolsó évben sem Londonban sem Middlesexben nyilvános kivégeztetés nem történt. (Halljuk! halljuk!) „Ha továbbá, mond Salomons ur, vallásomra tekintek (Salomons ur zsidó), e' hivatalra választatásom azt érezteti velem, hogy az, a' milly nagy személyes elégtétel rám nézve, olly rendkívüli becsületére szolgál azon kornak, mellyben élünk. (hangos tetszés) — Megvagyok győződve, hogy személyes vallásom polgártársaimtól külön nem választand. Mindig azon kormányt tartám legerősbnek, melly legtürelembb, 's mások lélekisméreti ügyeibe nem avatkozik, hanem azon fáradoz, hogy az ország javát biztosítsa, 's' melly örömet egyenlő jogot enged mindenkinek 's megadja ezáltal az alkotmány teljes hasznait, ha kezeskedik azért, hogy egyedül a' közjó előmozdítását tartja szem előtt. (hangos tetszés)“ Sir J. Campbell a' főgyógyász, ki jelen volt a' lakomán, nagyon sajnálta, hogy a' ministerek részint távol vannak London-tól, részint elfoglalvák hivatalos ügyekkel, 's jelen nem lehetnek ez ünnepen, mellyet részükről minden módon előmozdítottak, mert midőn meghallák, hogy némelly akadály (az eskü) forog fen, melly Salomons urnak mint londoni bírónak megesketését gátolja, azonnal olly törvényjavaslatot készítettek, melly a' parlament által ellenzés nélkül elfogadtatván, a' mondott akadályt elhárítja. Az uj lordmayortól, Copeland urtól, többet reménylenek mind a' whigek, mind a' radicalok, mint Winchester urtól, ki nagyon szított a' torykhoz. — O'Connell sept. 29én érkezett vissza Dublinba, hol őt a' nép fényesen és számosan fogadá. Lakjába térve hathatós beszédben felelt a' kézművesek egyesülete fölírására, mellyben egy csomóban röviden mind ismétlé azt, mit Angliában és Skócziában bővebben kifejtett; igéré segedelmét a' ministereknek, a' lordhelytartónak és sürgetve kíváná itt is a' felsőház javittatását. — A' Glo-

be tizenegy vasutat számlál elő, melyek vagy léteznek már Angliában, vagy most létesülnek. E' vasutak közül csak ötnek összes tőkéje öt millió 290 ezer font serling. A' Liverpool 's Manchester közti vasuton 1835 januártól fogva júliusig, 255,853 utazó fordult meg. Magában augusztusban pedig 14,588. Észrevehetni, hogy az angol, mozgékony nemzet, 's csak olly helyen hasznos a' vasut. — Nemours hg. Bugeaud generáltól kísértetve oct. 1jén reggel Ramsgateből Doverbe utazott, ott Calais felé hajóra üledő, 's elutazott anélkül, hogy testvérjét, a' belga királynét, vagy magát a' királyt többé látta 's vele beszélt volna. A' belga király csak 9 órákor hagyá el szobáját. E' bucsúzás sem nagy bizonyága a' rokon vonzalomnak. De kinek hogy tetszik. A' belga király Claremonti kastélyába fog utazni, a' királyné pedig még egy ideig Ramsgateben maradand a' kenti hercegnénél. A' királyt hihetőleg Vandeweyer ur, belga követ az angol udvarnál, fogja kísérni. Azt is mondják, hogy Angliában tartózkodása minden bizonytalannal fog nyolcz napnál továbbra terjedni. Kent hercegné és Victoria hgasszony a' nagybritanniai korona örököse, még folyvást Ramsgateben laknak, Albion-lak, és más magányos tőzomszédház van számukra két hónapra kibérelve. —

Septemb. 29én történt Guildhallban a' lordmayorválasztás 1836ra. William Taylor Copeland lett az új lordmayor, ki azt nyilváníta, hogy polgármesteri hivatalát soha politikaivá nem teendő, ennek következtében polgártársait soha sem fogja gátlani érzelmeik kimondásában. Ez alkalommal élni akarván Dillon ur, a' választott polgárok egyike, fölkel, hogy beszédet mondjon az eddigi polgármester ellen. Azonban a' kikiáltó az ülést bérekesztettnek nyilváníta, 's a' mostani lordmayor (1835) néhány tanácsbeli kíséretében kiment a' tereméből zavart lármá, tetszés és fűtyülés közt. Ehez képest Taylor ur, az imént megválasztott polgármester az elnöki székre hivatott, 's Dillon ur következőt monda: „Községjavítás terjedt el az országban, de London testület-szerkesztése tovább külön meghányásra tartatott fen. Azt kérdem most Önöktől, ohajtják-e, hogy a' testületjavításban London is részesítesse? (Halljuk! Tetszés.) Tehát következő végzést javaslok: „Szükségessé látták, hogy a' milly hamar csak lehet, törvényjavaslat hozassék a' parlamentbe London belváros testülete javítására, 's fogadtassék el. Ezen törvényjavaslat gondoskodjék arról, hogy a' község-pénzek jobban igazgattassanak, hogy a' községi testület kereskedési társaságinktól elkülöníttessék, mindenek előtt pedig a' mostani szokás eltörültesse, melly-

nélfogva a' választó test két része holtigtartó aldermaneket (századosokat) választ, a' századosok pedig a' lordmayort a' választóság által kijelölt két alderman közül választják, a' helyett, hogy a' választók által szabadon választatnék meg. Uraim! Londonnak nagy szüksége van javításra, hogy olly teremtesek ne legyenek ismét lordmayorokká, mint minő a' folyó évben volt.“ Itt zajgás támadt, 's többen eltávoznak. „Ott mennek, felkiálta Dillon ur, a' toryk, a' zsebelők, Winchelsea lord barátjai, és csudálóji!“ — J. Hume ur támogatá a' végzést, mellyet az elnök egyhangulag elfogadottnak nyilványita. — A' szabadelmű lapok Copeland ur választásával nincsenek ugyan megelégedve, de reménylik, hogy, mint becsületesnek ismért ember, szavát fogja tartani. — A' volt lordmayornak egy biztossági tudósításban szemére lobbanták, hogy a' községi pénztárból 11,500 ft. sterlinget saját fejétől ezüst edényekre költött el Mansion-Houseban. — A' vádolt tagadá ugyan az állítást, de a' tudósítás azért még is kinyomatni rendeltetett.

O'Connell, miután Glasgownt elhagyta, Dublinba utaztában Paisleyben és Greenockban is hasonló beszédeket tartott, hol a' nép szinte azon letkesüléssel fogadta őt, mint a' már említett helyeket. O'Connell különösen, 's több ízben az egyesült északamerikai státusokban uralkodó rabszolgai rendszert róttá meg hathatósan. Egy barnaszabadító-társaság felírására jelesül következőleg felelt: „Az amerikaiak a' barnakkal-bánásban az emberiség ügyének árulóji, gyalázóji a' nagy demokratai elvnek, 's a' szabadság szent nevének, mellyet tisztelni állítanak. En ezen gyalázatot nyilván vádoltam, 's szózatom a' messze és mély oceánon áthatott. Mint erejében a' zivatar, keresztyén igazság villámával fölfegyverezve, tör vala rézst magának a' szelek ellen. — Mig e' gyalázat tartand, soha sem szünetdek meg gáncsom nyilait lövelni az atlanti tengeren által. — Az Edinburgban megjelenő Scotsman következőleg rajzolja O'Connellt a' szónokot: Noha sokat olvastunk már O'Connellről 's annak ékesszólása bélyegéről, még is arról egészen álfogalmunk vala. Mi kürtként harsogó szózatot vártunk, 's fektelen, zajos, durva módot. Mindezek helyett kimüvelt szónokot lelénk benne, ki a' kifejezés mesterségét szorgalmasan látszott tanulni. Szózata lágy de bő, 's úgy tetszik, legalább nekünk, hogy alkalmasabb rá beszélni, mint megijeszteni. Termete magas, egy kissé testes; kerek teljes arcza a' szeszélyesre mutat, mit azonban állítani nem merünk, mert a' teremben nem álltunk elég közel hozzá, hogy szemei kifejezését felfoghattuk volna. Manierja

általában könnyű, mely azonban korábbi studiumra mutat. Tagjártatása sokat jelentő, 's ritkán tulságos. De szónoki hatalma a' végtelen hajlékonyságban áll. Minden hírt mesteri kézzel pendít meg; változva víg 's komoly, csipősen gunyolódó és szeszélyes, szózata pedig és tagjárása mindig szerencsésen illik gondolatja színéhez. — Előadása mindig betanultlannak látszik, 's az csak a' pillantás vadontenyésző terméke. — Semmi nyoma a' gondolatok előrejáró elrendezésének; semmi kisimitott kerekbeszéd, mely lámpavilágnál ülő szobatudóst bélyegez 's hatás után kapkod. Ő egy hangból hevességbe, szeszélyből szenvedélyes kifakadásba mégyen at; a' hallgató alig tudja mikép, de az ámenés mindig természetesnek látszik. Midőn egészségére ittak, egy óraig 'stiz perczig szólt, — a' jóhangu beszédnek tulajdonkép csak fél annyi ideig szabad tartani, — de minden fül és szem száján függe, míg az utolsó szó elhangzott. Nyomatott beszédiben a' képek néha helytelenül látszanak felhozottaknak; de nyomatott beszédei többnyire rövidítvék, 's azután hijányzik hozzá szózata, módja 's tagjárása bája. Mi beszédeit rögtönített ömledzésnek tartjuk. Ő megelégszi, ha tárgyát előbb meggondolta, az elrendezést és kifejezést azután a' pillantás sugalásira bizza. Ily szónokok ritkán vagy soha sem mondják el mindazt, mit szándéklottak. Hibákat követnek el, melyeket előtanulmányal kikerülhetek volna; ellenben gondolat 's kifejezés nekik olly szerencsésen sikerülnek, mikép azokat bármi előkészület sem volna képes előteremteni, 's a' jól elsült dolgokban még azon mesterkétlen vonás is rejtezik, mely hatalmas varázs. Azon tárgyak fölött, melyeket fontosán ismer O' Connell — 's e' mező elég tág, — kimeríthetlen: azért azt tartjuk, egész hónapra át minden nap tarthatna beszédeket, a' nélkül, hogy azokat ismételni látszanék. Nyelve közönségesen sima 's barátkozó; de teli természetes és szerencsés fordulatokkal. Néha erőszakosan megszakad 's merészebb figurákra emelkedik. — Szóval: természet és mesterség őt magas polczra emelték. Ekesszólása azonban erősebb a' szenvedélyben, mint logicában. Mint statusférfi nem nagy, még kevesbé az mint philosophus, de mint izgatónak, mint szónoknak, kinek az czélja, hogy valamely kevert népsokaság szenvedélyeit akarhatja után intézze, nincs párja Európában. Hijányai 's hibái közösek honfúársíeival, 's tán épen azok eszközlék, hogy olly csudás hatalmat nyert szivükön, mely ujabb időben olly példátlan.

A' Courier, angol szabadelmű lap, erősen csipkedi a' Journal des Debatst ingatag politikai ítélete miatt: „A' ministeri Journal des Debats, ugymond,

mellynek barátságos beavatkozását angol ügyeinkbe hálásan elismerjük, O'Connell urat nem rég égbe emelé, 's azt nyilvánítja, hogy őt csak engedvények által fegyverezhetni le; most fenhangon hirdeti, hogy ha pályáján nem gátoltatik, vagy egy kicsit le nem nyakaztatik, Anglia hatalma 's dicsősége oda vesz, 's a' ministerek megördemenék, hogy vádalá vétessenek.“

FRANCZIAORSZÁG.

Egy párisi levelező, következő észrevételeket közöl a' jelen politikai viszonyokról: „Europa fekvése huzamos figyelmet kíván. — Pusztas szavalásokkal semmi bajt sem orvosolhatni meg, haragos kifakadásokkal még kevésbé. Mit használ joggal (azaz: jure de facto adquisito) birni, ha az ész és idő bírószeke előtt nem állhat meg az? A' restauratio alatt volt bizonyos nyolczvan éves, derék, becsületes, Duplessis de Grénédán nevű ember, vén törvénytudós, ki, valahányszor nyugpénzekre 's papsági költségekre jött a' sor, a' szószekebe lépett, 's nagy fennyen megmutatta, hogy a' bonapartistákat 's republicanusokat, mint a' Bourbonok ellenségeit, ezeknek nem kellene megjutalmazni, 's hogy az egyház javait elkobzani erőszak. A' természetes következtetésnek annak kellett volna lenni, hogy 40 lefolyt év nem-történetnek változtassék, hogy a' bonapartisták és republicanusok mint gonosztevők és zendítők büntetessenek meg, hogy a' papság jószágai visszaadassanak. Ezt nevezé e' férfi a' revolutio bedugásának 's örökre meggátoltásának. Am hagyta volna, hogy próbálja meg ezt, 's győződjék azután meg saját tapasztalásából, mikép a' nagy történetekben, melyek mely jelentéssel vágnak az emberiség összes történetébe, minden vitatási makacsság (Rechthaberey) gyógyíthatatlan szellemi betegség, 's hogy sem a' dögmirigy sem a' göröcsjárványt (pestist és cholérát) szabálytalansága ellen gördített ellenmondással nyakunkról le nem rázzuk; hanem hogy bélyegöket inkább a' légkörben ki kell tanulunk, miáltal jól megfontolt belátás után megtehessük a' szükséges rendszabályokat a' gonosz meggátolására, eltávolítására, vagy meggyöngítésére. Én nem mondom, hogy Európát bizonyos erkölcsi dögmirigy vagy cholera ragadta meg; de illyes csapásnak látszik sok ember előtt a' mostani kor szelleme. Ha úgy van, fürkészszeke ki jobban a' jelenést, 's ne járjanak mindig pusztas ellenmondásokkal, nevetséges álszerekkel. — Így hallottam itt sok ezret beszélni Franciaországban: „XVI. Lajosnak úgy kellett volna tenni, mint Napoleon vagy épen mint Robespierre tett; terrorismussal kellett volna élnie a' roszak ellen; az Egalité Fülöpöt nyakaztatta volna le, vagy foj-

totta volna meg 's a' t. — X Károlynak úgy kellett volna cselekedni, mint Lajos-Fülöp, a' francziáknak a' lyoni konczolásokat 's párisi transnonadokat kellett volna föltalálnia. "Másokismét azt vélik, XVI Lajos nem engedett eleget, 's tönkre azért jutott; X Károly sok erőszakkal élt, azért szegte nyakát. Alig találja el egy a' szög' fejét. Ha aggó, elhaló érzelem bizonyos jelét akarja az ember, épen a' szellem ezen tökéletes ügytelensége az, melly nem érti utánozni a' természetet, 's bábbá lenni, mint a' hernyó, hogy lepke gyanánt bujjék ki burkából. Miáltal lett a' romai tanács olly hoszu időkre olly erős és hatalmas? Mi által terjeszté Richelieu a' francia birodalom fényét? Mi által uralkodott az angol pairkamara egy századon túl 's hódította-meg Indiát? Épen a' viszonyok természetének tiszta felfogása által. Napoleon pedig az által bukott meg, hogy az európai népek jövendőjével keveset gondolt. — De legalább volt ereje, volt, mellyel tömérdek önző érdeket tudott maga körül képezni, 's az által, az ő orosz háborui és spanyolföldi hibáji nélkül még hatalmast hajthatott volna végre. — Azonban épen olly helyeken, hol legkevesbé lehetne várni, mély európai sebek fakadnak fel, Spanyolországban, vagy másuttakárhol. „Pah! mondják — azok csak helybeli jelenések "Sigy ringatkoznakismét a' régi hibákba. Angliában még van némi téti v. hatási-erő a' toryk közt, mert sokáig viselék a' kormányt, 's Wellington és Peel sok tekintetben próbáltaknak tanusiták magokat. De hogy lassanként ők is elsúlyednek, erkölcsileg, szellemileg elhalnak, arra egyéb bizonyoságot nem kell felhoznom, mint folyvásti védállásukat 's panaszait, mellyekre fakadnak a' monarchiák sülyedése miatt, mint azt, hogy egy bizonyos személyre mint O'Connell, szorítják minden haragjokat, kit épen az által jelentővé tesznek, mikép azt itt XVI Lajos roskadó monarchiájánál, 's X. Károly ujdun fölépített uraságánál láttuk. Ez Angliában hamar ment, sokkal hamarább, mint vártuk volna. De kérdezzük, előitélet nélkül, egyedül a' tett dolgokra pillantva, a' dolgok valódi okát, tehát Pitt politikája folytatásában fekszik az Castlereagh lord által, a' dolgok egészen más fekvésénél, 's béke alatt. Pitt rendszere óriási álszer volt, azon egyetlen, melly egy egész népet alaposan megcsalhatott a' dolgok igazi természetéről. Anglia minden erejét hathatósan kifejté, indiai birtokai tömérdek épületét, 's nagyszerű tengerészi rendszere túlnyomósságát létesíté; de Napoleon megbukta, 's az arra következett európai béke megmásmítá a' dolgok egész fekvését. Castlereagh vakon rohant egy mély útba 's megszorult abban, mellyből csak öngyilkolás által birt szemé-

lyesen megmenekedni. Canning, Pitt másik tanítványa, jobban érté a' megváltozott viszonyokat, sokkal kevesbé Peel és Wellington, de mint éles fejek nem egyet vettek észre, de már mögöttök zajgott a' sületlenségek tengere. Eljött az idő, mellyben toryknak és whigeknek mélyen 's komolyan egyesülnök, 's össze kellett volna olvadniok. Nekik egy O'Connellt előre lehetlenné kellett volna tenniök, a' radicalismust szellemileg eltörleníök, 's új fordulások által új életet hozniok az angol statustesthő, mind ki, mind befelé. Mindebből az ellenkező történt; erősen ragaszkodnak a' roskadóhoz, 's nem támogathatják azt; szítkoznák, panaszkodnak, fenyegetőznek 's haragszanak, közbecsapnak néha Yeomanry által is, hol még tehetik, de az ellenség minden állást aláás. Russziát kivéve, Anglia azon egyetlen európai ország, mellyben előreépítő politika mutatkozik. Whigek 's toryk közt mindedig a' legtehetősb férfakkal bir egész Európában.

Heine, azisméretes író, ellenmondja a' Journal des Débatsban, hogy ő, mint a' Journal des Débatsnak egyik frankfurti levelezője állította, zsidó, 's a' német szabadelmű párt fejei közé tartozik. Ő nem zsidó, mert soha synagógába lábát sem tette, hanem az ágostai valláskövetők hive; de nem is feje semmilyen szabadelmű pártnak, valamint hazájában, politikai vétség miatt, soha sem vádoltatott. — A' Reformateur szerint a' kormány azt hiszi, hogy valami nagy összeesküvés nyomára akadt a' seregnél, több mint 300 altisztet fogatott el külön örségeknél, főleg délszakon. Mi alig hisszük, hogy bősziült vagy ügyetlen volna valaki az ezredekben összeesküdni. — Egyezőleg e' hirrel a' Journal de Paris oct. 4én napiparancsot közöl a' hadministertől, mellynél fogva Nicolas ur, a' 37ik serezed kapitánya, titkos és a' kormány ellen visszás értelmű levelezés végett hivatalából letétezt. A' rendszabály kapcsolatban lenni látszik, vidéki lapok szerint, a' Toulouseban nem rég elfogott Carbonari-páhollyal. Annyi bizonyos, hogy egész délszak telve van mozgó gondolatokkal, 's republicanismussal egy részről, carlismussal meg más részről.

A' Reformateur következő kérdésekkel faggatja a' ministeriumot: „Néhány kérdést szándékunk a' ministeriumhoz tenni. Igaz e, hogy X Károly utolsó ministereinek azon reményt nyújtották, hogy nem sokára szabadon fogják őket eresztetni? Igaz e, hogy magukat lekötelezték, egészségi házba hozatni azokat? Hogy a' hami várkapu néhány nap mulva megnyilandik Chantelauze urnak 's hogy ezen tett által a' ministerek kifürkészni ohajtják a' nyilvános véleményt? Nem volt e ezen rendszabály, melly a'

statushatalomnak a' st. Germain külvárosi roya-
listák nagy részét megszerzené, Sauzet urnak
egyenesen megígérve? Nem föltétnek állítá e ezen
szónok mindezt a' sajtó-törvényjavaslati tudósítás-
ra, melyet beszéde által támogatni személyesen
nem igen hajlandó volt? Ha jól vagyunk érte-
sítve, 's úgy hisszük jól vagyunk, azon status-
merényt vagy csapást, melly Polignac, Peyron-
net, Chantelauze, és Guernon de Ranville urak-
nak fogságuk' kapujit megnyitandja, nem sokára
Souzet ur belépése fogja követni." —

Egy parisi levelező következő ítéletet mond
Franciaország állapotjáról e' pillanatban: „A'
doctrinairek 's a' kormány lapjai elbizakodvák azon
többségre, mellyel a' kamarában, 's a' megyei
tanácsokban bírnak. De ezen többség az öre-
gebb Bourbon-ágnak is hódolt, 's még is épen
e' többség volt az, melly megbuktát okozta. E'
többség még soha sem támadott meg kormányt,
de képes sem volt, védelmezni azt. A' kormány
még soká számolhatrá. De az ifjuság, a' munkás osz-
tály többsége az, mi veszélyel fenyegeti a' kormányt,
's ebben az új törvényhozásnál fogva némi ujja-alaki-
tás történik. A' kül ellenzések elenyésznek. Az
eddig ellenesen egymással szemközt álló oppo-
sitiók' vezérjei közelínek egymáshoz, elfelejtik
czivodásukat egymás közt, 's napról napra erős-
bülnek. A' kormány jobb fejei belátják ezt, 's
innen a' Journal des Debats ellenző hangú czik-
kelye az elfoglalt könyvek ügyében 's Odillon-
Barrot ellen." — Még Franciaország tartomá-
nyiban is nagy benyomást okoznak O'Connell be-
szédei, mint ugyanezen levelező említi, 's a' föl-
jebbi érzelemhez nem kis gyűjtőanyagul fognak
szolgálni. Ezer meg ezer példányban után nyom-
ják azokat, 's olesón árulják.

Királyi rendelés auguszt 31-ről a' nyilvános
oktatás ministere tudósítására fölhatalmazta Ha-
nemann Sámuel urat, ki most Parisban tartózkod-
dik, hogy gyógmódját üzze 's gyakorolja Fran-
ciaországban. — Azonban kórházat homoeopathák
nem kaptak, mellyben gyakorolhatták volna a'
homoeopathiát. — A' Fieschi ügyébe szőtt 's vele
fogva volt Petit asszony october 4-én szabadságba
helyeztetett. Midőn a' felmentő parancs előtte
felolvastatott, elájult. — A' Quotidienne azt írja
vagy iratja Nápolyból, hogy Rigny ur egybekelé-
si alkudozása ismét megbukott. A' nápolyi király
kerekén megtagadá az egybekelést. (Lajos-Fülöp
egyik gyermeke kiházásításáról van a' szó). Rigny
dühösen tért vissza, 's azonnal ott hagyta Nápolyt.

A' Temps azt mondja: a' ministerium igen
aggódik, nehogy Portugália is Spanyolország pél-
dáját kövesse, és juntákat alkosson; ezt használ-
ja ürügy gyanánt arra, hogy a' portugáli seregeknek

Spanyolföldre menetét meggátolja. Bizonyítják is,
hogy ezen aggodások nem alaptalanok, 's hogy sür-
gönyök érkeztek Anglián keresztül, mellyek attól
tartanak, hogy Lissabonban és Oportóban az
1820iki alkotmány fog kikiáltatni. Szemet szúr,
hogy az angol ministerium nem látszik hasonló ag-
gódásban lenni, 's előre már minden kormányalakot
elfogadni kész, mellyet Portugália jónak gondol
föállítani, az egy d. Miguel fölségét kivéven. —
A' Courier français pedig így szól a' fr. kabinet
állásáról a' spanyol ügyekhez: „Azon kettős já-
téknak, mellyet kabinetünk a' négyes szövetségre
nézve játszik, nem sokára napvilágra kell jönie. —
Eddig megtartja ugyan a' szerződés szavait, de min-
dig ki tud búni szelleme alul. Így, beszélük, hogy ugyan
azon pillantásban, mellyben a' rendőrség szoros
vigyázattal kérkedik a' pyrenaei határon, nehogy
a' carlisták segéd-erőt nyerjenek emberben, ugyan-
az (a' rendőrség tudnillik) igen könnyen osztogat
utleveleket d. Carlos ismert hiveinek Genuába. Már
pedig mindenki tudja, hogy ezen révben titkos ké-
születek tét-tnek a' praetendens számára, 's hogy
a' carlisták kevesebb veszélynek teszik ki magukat,
ha ezen utat választják, mintha határukon menné-
nek át. Ezen egyetlen körülményből a' többire is
ítélhetni." — Már minden kétségen túl van, hogy
a' fr. kormány d. Carlos pártján áll. A' Journal des
Debats igen hosszú cikkelyt közöl Spanyolország
állapotjáról, mellyben II. Isabella királynét csak
az ártatlan Isabellának" nevezi, midőn don
Carlos kormányát emlegeti, 's egyttal azon
győzedelmeket felhordja, mellyeket d. Carlos ügye
általában tenni látszik a' félszigeten. E' tekintet-
ben egy parisi levelező ezt jegyzi meg: „Mint hogy
az említett cikkely a' Journal des Debatsban csat-
hatlanul a' külministeriumtól került ki, 's nem alap
nélkül választatott a' kormány szó, nagyon fur-
csa hírekre 's megjegyzésekre ad alkalmat. — Kö-
zönségesen azt hiszik, a' parisi kabinet d. Carlos-
sal meg akar egyezni, 's illy uton megnyerni az
orosz szövetséget. Azonban az is igaz, hogy mi-
nistereink általában nagyon idegenkednek Mendiz-
abal urtól, 's örömet avatkoznának fegyveres
kézzel a' spanyol ügybe." —

SPANYOLORSZÁG.

A' National állítja, hogy sept. 28-án a' re-
genskirályné azon rendelést, minél fogva a' cor-
tes nov. 16-kára összehivatnék, már aláírta. A'
National e' fontos tárgyról következőleg ír: Egy-
szerre a' madridi udvari ujsággal néhány függet-
len hirlap is érkezett hozzánk, mert azt meg kell
vallani Mendizabal dicséretére, hogy az ő mi-
nisteriumba-lépése óta nincs Madridban censura.
Ezen hirlapok mindnyájan a' cortes haladéktal-
an összehívását kívánják, 's öszhangzólag úgy

lekednek, hogy a' cortes jelen tagjai egyedül azon czélból gyülekeznek össze, hogy ideiglenes választó törvényt készítsenek, mi szerint azután constituáló cortest alakítsanak. Nem kevésbé állíthatjuk, hogy sept. 28án egy új rendelmény jelent meg, mellyel a' cortes összehívatták, 's felszólítatik, hogy nov. 16ára Madridba gyűljön. A' rendelmény szavai: Ő főnsége a' királyné számot tart a' cortes' segélyire azon nagy munkában, mellynél fogva rendszabályok készüljenek, mik alkalmasok a' kor' nyugtalanságának 's nyomoruságának véget vetni." Olly kitétel, melly semmivel sem érthetőbb, mint Mendizabal ur eddigi programái.

Mi a' cabineti elnökséget illeti: bizonyos, hogy Alava gen. azt el nem fogadta. Azonban Mendizabal ur nem mond le minden reményéről ezen nemes és köztiszteletű férjfit ministeriuma számára megnyerni, 's ennek végbevitelére az angol követ közbeszólását kéri segédül. Azonban az egész közönség nem osztozik azon bizodalomban, mellyet Mendizabal Alava urban helyez. — Alava sept. 28a körül váratott a' fővárosba, 's érkezése a' cabinetalkotási kérdést bizonyosan elfogja dönteni, a' mi annyival szükségesebb, mivel Mendizabal sept. 23's 24én csakugyan beteg volt. A' Revista, Alava urnak különösen karaktere 's elvei mérsékletét hányja szemére. Míg azonban a' cabinet betöltethetik, Mendizabal ur semmit sem mulaszt el, mi a' főváros békéje biztosítására 's a' tartományok megnyugtására szükséges. Sept. 27én a' főváros legtisztosb polgárit összehívattá, 's nekik azon tervét adá elő, mi szerint 3000 főnyi sereg alkotására aláírást kíván nyitni, kettős czélra: először, hogy las Navas grófnak, ha ez a' fővárost csakugyan fenyegetné, hatalmasan ellenszegülhessen; másodsor, hogy azokat, ha a' fővárosban reájok szükség nem lenne, a' navarrai carlositák ellen küldhesse. — Terve kedvező helybenhagyással fogadtatott, 's ő maga jó példát mutatott, 50000 realt (mintegy 5000 pengő ftot) irván alá.

Jelenleg Andalusia azon pont, melly a' kormánynak legtöbb nyugtalanságot szerez. Bár milly erősen reményli is, hogy las Navas grófot le fogja ültetni, de ez csakugyan mindeddig büszkén tartja magát, 's több küldött, mint Quiroga, Chacon, 's még Aguilár is, meghitt barátja, süker nélkül tért vissza a' nemes demagógótól. Aguilár, több heves tanácskozás után utoljára is következő ultimatummal jött meg Madridba: Kívánja ő először, hogy cortes hivassék-össze olly összehívási rendszabály szerint, mint Szevillában, vagy olly összehívó rendelés által, mellyben az 1812i rendszer említve ne legyen;

2) hogy egyenszerű ministerium alkottassák, olly elemek vegyítése nélkül, mellyek idegenségetszülhetnének. 3) olly férjfiak elüzessenek a' ministeriumbol, kik előbbi életük által bizalmatlanságot okoztak maguk iránt. 4) helybenhagyassék a' junták minden cselekedete, 's azok léte föntartassék mind addig, míg a' pártoskodók le nem csilapodnak; olly rendszabály, mellytől helyes alkalmazás mellett nagy hasznot várhatni. 5) a' hadierő mostani despenaperrosi állásában megtartassék, azon sereg tanítása és szabályozása végett, melly Andalusiaiban alakul. 6) Azon boldogtalan decretum semmitessék-meg, melly a' nemzetet, annak tartományi juntáiban, számüzi. 7) Torreno mindaddig fogva tartassék, míg cselekedetirő számot nem ad, mert hire van, hogy neki utlevél adatott, 's egy hadi hajó készen áll számára, melly őt Olaszországba vigye. Valdepennasi főhadi szállás sept. 21én 1835. Jegyzés: 48 óra van válaszra engedve. — Ezen ajánlatok természetesen el nem fogadtattak, 's ismét új biztos utazott el a' grófhhoz. Valdepennas 33 és fél legua távolságra fekszik a' fő várostól. — A' gróf ezek szerint a' zendülés zászlóját nyilván kitűzte 's madridi barátjait tudósította, hogy ő el van határozva azon hét tartomány jogait, melly őt bizodalomával megtisztelé, minden módon védelmezni. Az ő jelszava: mindent a' nép által 's a' népért! ő magának teljes hatalmat vesz, melly csak uralkodót illethet, saját nevében utleveleket oszt 's adót vet a' városokra. — Bizonyos, hogyha a' gróf Madrid felé közzelít, 's annak falai alá jön, zendülés, félelmes rendetlenség 's kegyetlen boszuszellem fogja pusztítani a' fővárost. Mint mondják, már eddig is sok ház van dulatásra kijelölve.

A' Mendizabal urhoz intézett rendelésnek, minél fogva Torreno ministeriumának a' junták ellen tett rendszabályi visszahuzatnak, következő foglalatja: 1) minden büntetés-szabás, melly a' septemb. 3i kir. rendelésben foglaltatik, megsemmisül, 's ezen rendelés erejénél fogva már elkezdett, vagy e' jelen rendelés vétele előtt megnyitott vizsgálatok ezennel fölfüggesztetnek, és többé, semminemű szín vagy ürügy alatt föl nem vétethetnek. 2) a' királyné teljes és általános elfelejtését igéri minden a' polgári szakadás kezdete óta történt dolgoknak, 's azokat úgy tekinti, mint nem történeteket. — Ezen rendelés a' junták megnyugtására igen nagy sikerű. A' barcelonai junta, mióta Mina gen. kineveztetését megtudta, mindenben segíti Mendizabal urat, 's a' királynéhoz köszönő fölirást határozott. —

A' Gazeta de madrid egy függeléke két kir. rendelményt közöl sept. 28áról, mellyeknek egyike

Almodovár grófot hadi ministerré, másika Diaz Canéja urat igazságministerré nevezi. Valenciái irás szerint sept. 22-éről Almodovár gr. csakugyan vizsgálta iktattatott hivatalába, 's az ellene történt zenedülés legmunkásabb részesei (szám szerint 24) száműzettek a' Philippinákra, Ceutába és Havannába. A' bebörtönzések folyvást tartanak. — Ezen szigorú rendszabályok' félelme korlátok közt tartja a' népet.

Cadixi levelek szerint mintegy 4 milliónyi becsü angol áru érkezett oda Gibraltarból, melyek semmi vámot nem fizettek, mivel azon ürügy alatt, hogy a' vámtiszteket 's öröket (Douanier) Madridba indítják, a' vámhelyeket őrizetlen hagyták. Ez igen komoly történet, mely a' status, kereskedési és ipar-érdekeibe mélyen vág.

A' Gazette de France híreket közöl d. Carlos hadi szállásáról, mely sept. 26-án Nanclaresben volt, Miranda és Vittoria közt; mikből kitetszik, hogy d. Carlos nem enyészett el serege közül. Cataloniában a' szerepek elcsesértettek; a' carlositák ott most cselekvőleg vannak 's ök a' megtámadók, kik előbb szenvedők 's üldözöttek voltak. — Cordova és Espeleta nem egyesülhettek; amaz 6000 emberével Vittoriába van zárva, ez pedig Medina del Pomárba. Iturralde Navarrában van, 's minden emberével jelen volt Erasó temetésén, ki sept. 22-án halt meg. (Erasó a' navarrai párt nagy befolyású vezére volt.) — A' közösülés se nem szabados, se nem biztos.

PORTUGÁLIA.

Lissabonban, de még inkább Oportóban 's a' kisebb városokban elégtelenség érzelme kezd mutatkozni, noha a' lakosokat kevés teher nyomja, 's kereskedésük 's földművelésük legvirágzóbb állapotban van. Ezen kedvetlenséget részint azon hírek tulajdoníthatni, hogy a' királyné, Dona Maria, oly befolyás által igazgattatik, mely ő fölségéhez illetlen, részint, hogy a' nemzet jólléte 's érdekei iránt egykedvűnek kezd mutatkozni. A' királyné 's az öreg császárné eddig a' Necessidades palotában együtt laktak, de épen nem tudnak összeférni, 's mivel Magalhaes, a' belügyi minister, az utóbbinak fogta pártját, ezen a' fiatal királyné annyira megnehezelt, hogy szinte cabinetjét akarja megváltoztatni.

ELEGYHIREK.

A' vasut Cairo 's a' vörös tenger közt már el van kezdve. Suezről keletre kezdődik, innét Arejud felé, 's innét egyenesen délnek megy Cairótól mintegy órányi messzeségre, hol mintegy közép-ponton Cairo és Birket el hadji közt, egy nagy rak-tár épülend. Ezentul egyik ága Cairóba, másik egész Deltáig vezet. Egész kiterjedése mintegy 84 angol mérföld. — Oct. 3-án hirdettetett-ki, 's szögeztetett utczafalakra a' német szövetség-gyűlésnek azon

végzése, minél fogva a' német classicusok tára (Bibliothek deutscher Klassiker) Németországban eltiltatik. — Halotti mise, a' híres hangász Belliniért, oct. 2-án tartatott Párisban, az Invalidus-ház templomában, mivel az érsek kereken megtagadta, hogy az a' Notredameban, vagy a' St. Rochi templomban tartathassék, és pedig egyedül azon okból, mivel színészek valának az éneklésben résztvevők. Ezért az Invalidus templom választatott. 150 énekes vett részt, 's a' hangakart Habeneck ur vezette. Cherubini egész nagy miséjét akarták énekelni, de nem lehetett azon akadály miatt, mivel abban aszszonyhangok jönnek elő, az érsek pedig keményen megparancsolta a' plébánusnak, hogy mihelyt egy aszszonyi hangot hall, sietve eltávozzék. — Egy négyhangu lacrymosa, Bellininek egyik kedvelt témája szerint, Lablache, Rubini, Tamburini és Ivanoff, mostani leghíresebb európai énekesek által adatott elé. A' temetési menet Pater La Chaise sirkertjébe ment, hol Paer, Orioli 's a' t. urak tartottak beszédeket. — Bellini halála élénk vitára adott alkalmat különféle iskolák orvosi közt, kik őt változtatva gyógyították, 's most halála miatt egymást kölcsönösen vádolják. — Limai tudósítások szerint Peru helyzete mindig veszélyesb lesz. A' fővárosban nagy zürzavar uralkodik, 's rabló csoportok dultak országszerte, oly szabadon 's büntetlen, hogy Lima közepéig merészkednek nyomulni 's a' kormánypalota ablaki ellen lövöldözni. Cusco és Puno kerületek Limától függetleneknek nyilatkoztak 's köz vélemény, hogy Peru két respublicára fog oszlani, vagy déli részei Bolíviához csatlakozni.

Minden hír bámulattal beszél azon pompáról, mellyel ő föls. az orosz czárné tulajdon ezredét a' kalischi táborzatkor vezeté. Az öltözetek fénye 's a' gyémántok ragyogása felülhaladt mindent, mit eddig emberi szem láthatta. A' czárné körében lehete megpillantani a' Pesten maig sem felejtett Magn színjátészónét, lóháton ülve, öröm-mosolygó ajkakkal ezen magas kegyü kitüntetésen. Ezt, egy kis emlékjutásul hajdani pesti imádóinak. —

Pénzkelet:		A' gabona pesti piaci ára oct. 6-kán 1835:			
Bécs oct. 12-kén középár pengő pénzben		pozson. mérő váltó garas	leg-jobb	közép-szerű	csékly
Status 5 pC. kötelezv.	102 $\frac{1}{5}$	Tisztabuza	123 $\frac{1}{5}$	110	103 $\frac{1}{5}$
„ 4 „ „	99 $\frac{1}{5}$	Kétszeres	—	80	66 $\frac{1}{5}$
1820k statuskölsön.	—	Rozs	57 $\frac{1}{5}$	53 $\frac{1}{5}$	—
1821ki „ „	140 $\frac{1}{10}$	Arpa	50 $\frac{2}{5}$	49 $\frac{1}{5}$	—
1834ki „ „	579 $\frac{1}{10}$	Zab	36	35 $\frac{1}{5}$	33
Kam 2 $\frac{1}{2}$ pC. kötel.	66 $\frac{1}{5}$	Köles	—	—	—
Bankrészevény	135 $\frac{3}{10}$	Köleskása	—	—	—
Cs. arany pC. agio	3 $\frac{1}{5}$	Kukoricza	42 $\frac{2}{5}$	40	—